

נתיבות יזעך

והוא מאמרים יקרים, שיחות מוסר וחיזוק משובבי
לב ונפש, שנאמרו בפני תלמידים מקשיבים בקול
חוצב להבות אש קודש, ושאתו כשאגת האר"י החי,
להנחילם נתיבות דעת התורה ועבודת השי"ת על
פרשת השבוע

ע"י מרן רבינו
הגאון רבי **אברהם יוסף ראזענבלום** זצוקלה"ה
ראש ישיבת שערי יושר

חיי שרה תשפ"ה

הדרך לחפש שידוך ראוי
שנה ז' • גליון שכ"ב

מי שיש בידו חידו"ת או טעיפס של רבינו, וכן מי שרוצה לנדב גליון של תורת רבינו - נא להתקשר למספר: 1-718-854-2290 EXT 9 או לפקס: 1-718-705-8608

**אפשר לשמוע השיחה הנדפסת
בנתיבות יושר של כל שבוע במספר:
1-718-559-6660**

כל הזכויות שמורות

למערכת חידו"ת של רבינו
ישיבת שערי יושר

בהוצאת מכון "שם עולם"

מכון לחקר כתבי יד - קורות קהילות ואישים

רח' שחל 5, בני ברק

טל: 03-5701977 פקס: 03-5701967

תוכן העניינים

חיי שרה תשנ"ג

הדרך לחפש שידוך ראוי –

'רחמנים, ביישנים וגומלי חסדים'

ה	השבועה שהשביע אברהם את אליעזר
ה	אליעזר היה אדם גדול
ו	הטעם למה אברהם אבינו לא רצה להשתדך עמו
ו	הקללה של נח על חם לא היתה נקמה
ז	ביאור הענין של ארור כנען
ז	זה היה המהות של חם וכנען
ז	כי ביצחק יקרא לך זרע
ז	מחפשים 'א' אידישע מאמע' לכלל ישראל
ח	מכנען אי אפשר לבנות כלל ישראל
ח	ההבדל בין בנות כנען לבנות לבן ובתואל
ח	כל פעולה שאדם עושה מראה על מהותו
ט	לפעמים חטאים קטנים מראים על מהות שפלה
ט	ההבדל בין מי שיש בו מידת אנושיות לאלו שאין בהם
י	'יום כיפור אידען'
י	עצם החטא לפעמים גדולה יותר
יא	'אפשאצען קדושה'
יא	בתואל ולבן היו בעלי תאוה ועקומים
יב	חם לא היה עובד ע"ז
יב	חם היה מציאות של בריאה מקוללת
יב	המידות שיש לחפש אצל 'א' אידישע מאמע'
יג	ההבדל בין ביתו של בתואל לביתו של אליעזר
יד	ביתו של לבן
יד	בביתו של אליעזר היה שורש של כנען
יד	מי הראויה להיות אידישע מאמע

טז	איך אנחנו מחפשים שידוך
טז	בת ישראל כשרה יכולה לגדול בבית פשוט
טז	הסימנים שעשה אליעזר
טז	גופא דעובדא הכי הוי
טז	בקשת אליעזר היה רחוק מהשכל
טז	מעשה ב'גראסערי מאן'
יז	באמת לא נמצא כאלו
יז	"אותה הוכחת לעבדך ליצחק"
יז	הזריזות של רבקה
יח	מהותם של בני ישראל
יט	הלימוד היא שמי שיש בו מידות טובות קרוב הוא לטוב
יט	'רחמנים וביישנין וגומלי חסדים'
יט	עיקר פנימיות האבות והאמהות
יט	מידות טובות יש לנו בירושה מאבותנו
כ	עבודת האדם במידות

חיי שרה תשנ"ג

הדרך לחפש שידוך ראוי - 'רחמנים, ביישנים וגומלי

חסדים'

אליעזר היה אדם גדול

לאליעזר היה חשיבות גדולה, כמו שנאמר בפרשת לך (בראשית טו, ב), 'ובן משק ביתי הוא דמשק אליעזר', ופירש רש"י, 'ובגמרא שלנו דרשו נוטריקון דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים', שאליעזר היה מלמד התורה שלמד מפי רבו אברהם לאחרים.

היינו שאליעזר היה תלמידו של אברהם אבינו והיה מסייע לאברהם אבינו לקרב אנשים להשי"ת ולאמונה בהשי"ת, והיה דולה מתורת רבו אברהם אבינו ומשקה לאחרים מה שלמד, וגם השתתף בפעולותיו של רבו.

מכאן יש לנו ללמוד גודל חשיבותו של אליעזר, שהיה ראוי להיות תלמידו של אברהם אבינו, ואברהם אבינו בעצמו אמר עליו שהוא 'דמשק אליעזר', שדולה ומשקה מתורת רבו לאחרים, והתורה מעידה על גדולתו של אליעזר, 'די תורה איז

ואשביעך בה' אלוקי השמים ואלוקי הארץ אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבו. כי אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק (בראשית כד, ג-ד)

השבועה שהשביע אברהם את אליעזר

כששלח אברהם אבינו את אליעזר לקחת אשה לבנו ליצחק מארצו ומשפחתו, השביעו שלא יקח ליצחק אשה מבנות כנען, כמו שנאמר (בראשית כד, ג-ד), ואשביעך בה' אלוקי השמים ואלוקי הארץ אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבו. כי אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק. ואמרו חז"ל (ב"ר נט, ב), שאליעזר היה לו בת ורצה שתינשא ליצחק.

ימיו, והיה זה לעונש שיהיה ארור כל ימיו.

אך אי אפשר לומר כן, שהרי על נח נאמר (בראשית ו, ט), 'נח איש צדיק תמים היה בדורותיו'. האם ילך לנקום בבנו ובנכדיו. ומהו הנקמה, שיהיה במצב יותר גרוע ממה שהיה עד עכשיו, כמו שאמר 'ארור כנען'. הלא נח הצטער מאוד על מעשי חם בנו, האם ילך לקלל אותו שנכדו יהיה במצב יותר גרוע.

למה הדבר דומה, למי שבנו נעשה חלילה גנב, האם כעונש יקללו האב שיהיה גם רוצח. אמנם בברכה כזו יוכל הוא לברכו, שיתפסו אותו בגניבתו וישב כל ימיו בבית האסורים, שלא יוכל להמשיך ולגנוב, כי עדיף יותר שישב בבית האסורים מאשר לגנוב את הבריות, 'ס'איז בעסער צו לעבען אין דזייל ווי צו גנבענען', זהו הברכה שיוכל לברכו.

או לחילופין יכול לקללו שיהיו לו רגליים חלשות שלא יוכל לצאת בלילות לגנוב, שלא יהיה לו כוחות לגנוב. זהו קללה שאפשר לקלל את הבן שנהפך לגנב. אבל מי זה פתי שיקלל את בנו הגנב שיהיה גם רוצח.

מעיד אויף דעם ווי גרויס אליעזר איז געווען'.

הטעם למה אברהם אבינו לא רצה להשתדך עמו

אף על פי כן השביע אברהם את אליעזר שלא יקח עבור יצחק אפילו את בתו - גם זה נכלל בתוך השבועה שהשביעו אברהם 'כי אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק'.

הטעם שלא רצה אברהם לקחת את בת אליעזר ליצחק, אמרו במדרש (ב"ר נט, ט), לפי שאליעזר היה מבני כנען, שקיללו נח ואמר (בראשית ט, כה), 'ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו', ואמר לו אברהם, 'אתה ארור ובני ברוך, ואין ארור מתדבק בברוך'.

הקללה של נח על חם לא היתה נקמה

האמת הוא, שצריכים להבין עצם הענין מה שקילל נח את כנען, האם היה זה ענין של נקמה, שנח ביקש לנקום בִּבְנוֹ חָם על מה שעשה לו, ולכן קילל את כנען בנו של חם שיהיה ארור כל

וועט בעיקר אריין גיין אין דעם כנען.

היכן ראה נח שבנו חם מקולל. נח ראה את קללתו ופחיתותו של חם שהתגלה במעשה שעשה לנח, די פארשאלטענקייט און די נידעריגקייט פון חם איז ארויס געקומען פון די מעשה וואס ער האט אפגעטוהן נח.

כי ביצחק יקרא לך זרע

אליעזר היה מצאצאי כנען, ואברהם אבינו ידע שממנו עתיד לצאת גוי גדול וקדוש, פון איהם וועט ארויס קומען אַ גרויסער הייליג פאלק, וידע גם מה שנאמר לו (בראשית כא, יב), 'כי ביצחק יקרא לך זרע', שרק בן אחד נחשב ל'בנו' ולא יותר, וזהו יצחק. אברהם אבינו ידע שיצחק בנו צדיק, והוא זה שנתן שיקריבו אותו כקרבן על הר המוריה, וידע אברהם אבינו שמיצחק תימשך הכלל ישראל.

מחפשים אַ אידישע מאמע' לכלל ישראל

כעת עמד אברהם אבינו לחפש אַם לכלל ישראל. לא הלכו

אם כן, יש להבין מהו הקללה שקילל נח את כנען, איז וואס טוהט זיך דא'.

ביאור הענין של ארור כנען

הביאור בזה הוא, שנח ראה את המעשה שעשה בנו חם, שעשה מעשה רע, הן כלפי בין אדם למקום והן כלפי בין אדם לחבירו, שעשה מעשה מושחת, אַ פארדארבענע זאך האט ער געטוהן. נח ראה הכל והבין מיהו בנו חם, והשיג את מהותו שהוא אדם מקולל, נח האט ער געזעהן ווער דאס איז דער חם, האט ער איהם אפגעטייטשט וואס ער איז, דו ביסט אַ פארשאלטענער מענטש'.

נח גם ראה שעיקר הקללה יכנס בבנו כנען - בנו הרביעי של חם. ורש"י מבאר למה ראה ענין זה דווקא אצל בנו כנען.

זה היה המהות של חם וכנען

היינו שמה שאמר נח 'ארור כנען', הכוונה אינו שנח קילל, אלא שנח ראה שכנען הוא מקולל, ער איז פארשאלטען, וראה שעיקר קללתו של חם יכנס בבנו כנען, דייין פארשאלטענקייט

ההבדל בין בנות כנען לבנות לבן
ובתואל

להיבן שלח אברהם את אליעזר לקחת אשה לבנו, אברהם אבינו שלח לבתואל ולבן. מי היו בתואל ולבן, הם היו עובדי עבודה זרה, כמו שנאמר בפרשת ויצא שכאשר ברח יעקב מפני לבן, לקחה עמה רחל את התרפים, שהם התמונות של עבודה זרה, 'די עבודה זרה בילדער', ולקחה ממנו את התרפים מחמת טעם.

לבן היה עובד עבודה זרה, ולבן ובתואל היו גם רשעים. אבל דבר זה ידע אברהם, שהמושחתות שיש בהם וכנען, מושחתות זו אין במקום הולדתו, 'אברהם האט געוויסט אז די פארדארבענקייט וואס איז דא אין חם מיט כנען, די מאהס פארדארבענקייט איז נישטא במולדתו'.

כל פעולה שאדם עושה מראה על מהותו

כל פעולה שאדם עושה מראה על כל מהותו ועל כל השורש וכל הפנימיות של האדם. 'א פעולה פון א מענטש ווייזט אויפ'ן גאנצען מענטש, דאס ווייזט אויפ'ן שורש,

כאן רק לחפש אשה ליצחק, אלא הלכו לחפש אמה של הכלל ישראל, 'מ'האט געדארפט האבען א מאמע פאר'ן כלל ישראל, מ'איז נישט געגאנגען זוכען א ווייב פאר יצחק, מ'איז געגאנגען דא זוכען א מאמע פאר'ן כלל ישראל'.

מכנען אי אפשר לבנות כלל ישראל

אברהם אבינו ידע והכיר שאליעזר הוא צדיק גדול, הדולה ומשקה מתורת רבו לאחרים, ומן הסתם גם בתו היתה חשובה, כי היתה בת צדיק. אבל מאחר שהשורש שלהם הוא כנען, שהם צאצאי כנען, 'ס'איז דא א אפשטאם פון כנען, הרי שיש באנשים אלו פגם פנימי, ומהם אי אפשר לבנות את הכלל ישראל, 'ס'איז דא א פנימיות'דיגען פגם אין די מענטשען, וואס פון דעם קען זיך נישט בויען דער כלל ישראל'.

אמנם אליעזר צדיק גדול, דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים, אבל מפגם זה אי אפשר לבנות את הכלל ישראל.

**ההבדל בין מי שיש בו מידת
אנושיות לאלו שאין בהם**

הבה ונבאר הענין, 'לאמיר זעהן אזוי'. אחד שנכשל וחטא בחטא גדול, כגון שהוא מתגורר בעיר גדולה שאין שם מאכלים כשרים, ולכן הוא אוכל נבילות וטריפות. ויש שם אדם אחר שדר שם והוא דווקא אוכל מאכלים כשרים, אבל ביום הכיפורים - בזמן שכל בני ישראל יושבים בבתי הכנסיות ומתפללים ומבקשים כפרה וסליחה, הוא נעמד לפני בית הכנסת בשעת התפילה בראש גלוי ומכנסיים קצרות עם ראדיא, ושומע בראדיא ניגונים שונים.

מדובר באחד המקפיד על אכילת כשר, וכשהוא נמצא במקום שאין שם מאכלים כשרים הוא אוכל רק מאכלי חלב. ואילו הראשון, הגר בעיר שאין שם מאכלים כשרים אוכל נבילות וטריפות. אבל ביום הכיפורים הוא מכסה ראשו ולובש מכנסיים ארוכות ומגיע לבית הכנסת להתפלל חלוץ נעליים, ואינו נושא משאות ביום זה.

אויפ'ן פנים פון דער גאנצער מענטש'. והפעולה השפלה שעשה חם די נידעריגע זאך וואס חם האט אפגעטוהן, האט געוויזן וואס חם איז'.

**לפעמים חטאים קטנים מראים על
מהות שפלה**

אמנם חטא עבודה זרה הנו החטא הגדול ביותר שיש, אבל היא רק ענין של טעות, טעות בדיעות, ויש בזה ענין של תאוה, שבזמנם התאוו לעבוד עבודה זרה, ויש מציאות שאדם נתפס בתאוה, שיצרו תקפו. אבל אין היא מראה בהכרח שהאדם הוא אדם שפל ומקולל, ס'ווייזט נישט בהכרח אז דער מענטש איז אַ נידעריגער פארשאלטענער מענטש'.

יתכן הדבר שדווקא כשהאדם נכשל בחטאים קטנים יותר, הם מראים על שפלותו, ס'קען אמאל זיין קלענערע עבירות, וואס ווייזען אויף די נידעריגקייט פון דער מענטש'.

שיש איסור ללכת בגילוי הראש, ומה שלובש מכנסיים קצרות, היכן יש איסור ללבוש מכנסיים קצרות, ומה שהוא מטלטל הראדיא, יש עירוב בעיר. ומה שהראדיא פועל, אולי אמר לשייגעץ שידליק לו את הראדיא.

נמצא שאיש זה אינו חוטא כלל, כי הוא אוכל כשר ושומר יום טוב, ואילו הראשון הוא עבריין, העובר תדיר על איסורים, שאוכל מאכלות אסורות, נבילות וטריפות, ומי יודע איך נראית שמירת השבת שלו.

כשנלך לדון מיהו בעל עבירה יותר גדול, זה ודאי שהראשון הוא בעל עבירה יותר גדול מהשני. אבל מי אינו בכלל בר נש, מיהו המושחת, ווער איז אַ אום מענטש, ווער איז נישט קיין בר נש, ווער איז אַ חיה רעה, ווער איז אַ פארדארבענער גארנישט, זהו השני ולא הראשון.

הראשון הוא רק בעל תאוה, המתאוה לאכול בשר ואינו יכול לעצור בעד תאוותו, וכשאינן שם בשר כשר הוא אוכל בשר שאינו כשר. אבל יש בו ממידת אנושיות, ער האט עפעס מענטשליכקייט אין זיך, ולכן אחת

יום כיפור אידען'

יש הרבה יהודים בסגנון הזה, שרק ביום הכיפורים מתנהגים כיהודים, אך בשאר ימות השנה הם נוהגים כפי מה שהם נוהגים, ס'איז דא אסאך אזעלכע אידען וואס יום כיפור איז ער אַ איד, און אַ גאנץ יאהר איז ער ווי ער איז'.

כעת עלינו להתבונן, מי נחשב לחוטא יותר גדול, זה שאוכל נבילות וטריפות, אבל ביום הכיפורים מגיע לבית הכנסת להתפלל, או שמא זה שאוכל כשר, אבל ביום הכיפורים הוא נעמד לפני בית הכנסת בראש גלוי ומכנסיים קצרות ונעלי עור עבים עם ראדיא, ושומע בזה ניגונים שונים, באופן שקול הראדיא נשמע בתוך בית הכנסת.

עצם החטא לפעמים גדולה יותר

כשמתבוננים בעצם החטא, אפשר

שהראשון הוא חוטא יותר גדול, שהרי הוא עובר תדיר על כמה לאווין שבתורה, שאוכל נבילות וטריפות ובשר וחלב. ואילו השני, באיזה איסור הוא נכשל, במה שהוא בגילוי הראש, מאן יימר

אך השני אינו מחשיב את הקדושה, הוא אדם גס, 'דער צווייטער שאצט נישט קיין קדושה, אַ גראבער מענטש, אין לו שום חשיבות ליום הכיפורים ואינו מחשיב אדם אחר זולתו. הוא אינו מחשיב את קדושת היום ואינו מחשיב כבוד שמים, 'ער שאצט נישט קיין צווייטער מענטש, שאצט נישט קיין קדושת היום, שאצט נישט קיין כבוד שמים'. רק שיש דינים בשולחן ערוך שהוא שומר עליהם, אבל הוא אדם שפל, אַ נידעריגער מענטש איז ער'.

בתואל ולבן היו בעלי תאוה ועקומים

בתואל ולבן היו עובדי עבודה זרה, ולבן היה רמאי ושקרן, לבן איז געווען אַ רמאי, אַ שווינדלער, אבל אחרי ככלות הכל היה גבול לחטאיו, כי לשם מה גנב וחמס את הבריות, כי היה לו חמדת ממון גדולה, היה לו תאוות ממון. וכמו כן, למה הוא עובד עבודה זרה, לפי שטעה בדיעותיו, 'פארקראכען אין דיעות', והיה לו תאוות עבודה זרה.

אבל למעשה לא איבד לבן לגמרי רק מידה האנושית שבו, רק

בשנה הוא רוצה להתנהג כיהודי, ואז הנהגתו הוא ככל בית ישראל, וגלל כן ביום הכיפורים הוא נכנס לבית הכנסת כמו כל בני ישראל.

אפילו שבמוצאי יום הכיפורים הוא נשאר כמו שהיה לפני כן, אבל ביום שהוא רוצה להתנהג כיהודי הוא מתנהג כיהודי. אבל לבוא לבית הכנסת עם ראדיא, הלא הוא מבזה את בית הכנסת ומחלל את השם, מבזה את בני ישראל ומבזה את יום הכיפורים.

'אפשאצען קדושה'

הראשון, ביום הכיפורים מכסה את ראשו ולובש מכנסיים ארוכות, ומתלבש במלבושי יהודים, כי יש לו הרגש להחשיב קדושה, להחשיב קדשי שמים, להחשיב קדושת היום, להחשיב קבוצה של יהודים שבאים לבית הכנסת להתפלל לזכות לסליחה ומחילה. יש לו הרגש בזה, 'אפשאצען קדושה, אפשאצען קדשי שמים, אפשאצען קדושת היום, אפשאצען אַ ציבור פון אידען וואס זענען מתפלל תשובה און כפרה, ער האט אַ הרגש אין דעם'.

חם היה מציאות של בריאה מקוללת

לכן נתקלל חם, 'ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו', חם הוא מציאות של בריאה מקוללת, 'דאס איז אַ פארשאלטענע בריאה'. מי שיכול לעשות כעין המעשה הזה, הוא מציאות של בריאה מקוללת, 'דאס איז אַ פארשאלטענע בריאה'.

אמנם בתואל ולבן, אפילו שהיו עובדי עבודה זרה וגנבים, אבל עדיין אינם מקוללים. אנשים מושחתים המה, אנשים רעים, 'בתואל מיט לבן די געצען דינערס', די גנבים, זיי זענען נישט קיין פארשאלטענע בריאה, זיי זענען פארדארבענע מענטשען, שלעכטע מענטשען. הם חוטאים ופושעים, אבל עדיין נמצאים בגדר בבני אדם, 'מ'האט נאך צו טוהן דא עפעס מיט אַ מענטש'. אבל חם אינו כלל בכלל איש, 'דאס איז נישט קיין מענטש אינגאנצען'.

המידות שיש לחפש אצל אַ אידישע מאמע'

"אַז מ'דארף האבען אַ אידישע מאמע, די ערשטע זאך זי דארף זיין אַ מענטש, זי זאל

שהיה בו עקמומית, מידות עקומות ותאוות עקומות, ונתעקם מחמת חמדת ממון, 'ער איז נישט אינגאנצען קיין אויס מענטש, עפעס איז דא דא אַ מענטש, ער איז נאר אַ צוקרימטער, צוקרימט אין דיעות, צוקרימט אין תאוות, צוקרימט אין חמדת ממון', אבל עדיין יש בו איזה מידה של אנושיות, 'עפעס אַ מענטש איז דאך דא נאך דא'.

חם לא היה עובד ע"ז

לעומת זאת חם, המעשה שעשה, אינו בן אדם בכלל, 'דאס איז נישט קיין מענטש'. ואף שברור שחם לא עבד עבודה זרה, שהרי נח לא הכניס עבודה זרה לתוך התיבה, ובוודאי שלא היו שם עבודה זרה, ולא נתבאר בשום מקום שחם עבד עבודה זרה, אבל הנהגתו היתה בלא אנושיות, 'אַ אום מענטש איז ער געווען'. התנהגותו היתה כאותו אדם שנעמד ביום הכיפורים סמוך לבית הכנסת בגילוי הראש ומכנסיים קצרות ובידו ראדיא שפועל בקול רם.

ההבדל בין ביתו של בתואל לביתו של אליעזר

לבן אף שבית לבן ובתואל היו גנבים ורמאים והיו עובדי עבודה זרה, וגם היו רוצחים, כי בתואל רצה להרוג את אליעזר, ולכן הכניס לו סם בתוך מאכלו כדי שימות.

מה שרצו להרגו, לא היתה כי היה להם איזה שנאה כנגד אליעזר, אלא משום שאליעזר הגיע עם רכוש רב, והרי כמה צריכים לגנוב ולרמות כדי להרוויח סכום זה. לבן ובתואל היו גנבים ורמאים, ובמשך כמה וכמה שנים צריכים לגנוב ולרמות ולגזול כדי להרוויח סכום זה, ועכשיו ביום אחד יכלו להרוויח את הסכום שצריכים לעמול עליה במשך הרבה שנים.

אליעזר הגיע עם רכוש רב, וכעת היה להם הזדמנות לקחת את כל אשר לו, ואז לא יצטרכו לעמול. שכן עבודה של שנים ארוכות של גניבה וגזילה ורמאות אפשר לקבל ביום אחד על ידי מה שלוקחים את אליעזר ושולחים אותו לעולם אחר.

לבן ובתואל היו רוצחים וגנבים, שווינדלרס און באנדיטען,

קומען פון אַ שטוב וואס מ'האדעוועט דארטען מענשען, מ'האדעוועט דארטען נישט קיין חיות רעות."

"אַ שטוב וואס מ'האדעוועט דארטען חיות רעות, נאר מ'טוהט זיי אהן תפילין מיט מזוזות, איז אַ חיה מיט תפילין מיט מזוזות, ס'איז נישט קיין אידישע מאמע. דאס איז אַ מאמע פאר די חיות, פאר די עלעפאנטען און פאר די בערען, אבער אַ אידישע מאמע וועט דא נישט ווערען."

כשהולכים לבחור אים בישראל,

בתחילה צריכים שתהיה בה מידה של אנושיות, שתבוא מבית שמגדלים שם בני אדם, ולא מגדלים שם חיות רעות.

בית שמגדלים שם חיות רעות, אף שיש שם תפילין ומזוזות, הרי שזהו חיה עם תפילין ומזוזות, ואין זו אם בישראל, אלא אַם לחיות, אם של 'עלעפאנטען און בערען'. מבית זו לא תוכל לצמוח אם בישראל.

שחור אחד, 'ווער ווייסט אויב פון זיינע אייניקלעך וועט נישט ארויס קומען אַ שווארצער'.

בגלל שלאליעזר יש בו משהו מַחֵם, הרי יש בו איזה ירושה של השחורים, 'עפעס שווארץ איז דא, אַ שווארצע ירושה איז דא אין איהם'. ומאחר שיש בו מירושת חם, אף על פי שהוא צדיק גדול, מי יודע אם ירושה זו של חם לא תצא בעוד ששה דורות.

אצל בתואל ולבן לא היה לו חשש זה, אף שהיה אצלם עבודה זרה ורציחה וגניבה, אבל עדיין נשאר בהם איזה מסורה של שם ועבר, 'עפעס איז דאך ביי זיי געבליבען'. אבל המעשים שעשה חם, מעשים שפלים וגסים, 'נידעריגקייט, פראסטקייט'. מבית זה לא תוכל לצאת כלל ישראל.

מי הראויה להיות אידישע מאמע

כשאליעזר הלך בדרכו לבית בתואל 'כי אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק', נתן לו אברהם סימנים מיהי האשה הראויה להיכנס לביתו. 'אותה הוכחת לעבדך ליצחק' (בראשית כד, יד).

אבל סוף כל סוף זהו בית שלא מגדלים שם חיות רעות.

ביתו של לבן

בבית הזה גדלו והתחנכו לאחר מכן שאר האמהות, רחל ולאה בלהה וזלפה. הצדקניות האלו גדלו שם, ומכאן שהיה שם בית מיוחד, 'איז דאס עפעס אַ שטוב געווען'. בין חיות רעות אינם גדלות רחל ולאה. החיות רעות הם הכנענים - השחורים של היום, נכדי הכנענים, הכושים, 'דאס איז די היינטיגע שווארצע, זיי זענען די אייניקלאך פון די כנענים, די כושים', זה מה שגדל מהם.

אברהם אבינו ידע כל זה, שמבנות כנען גדלים השחורים, 'פון חם - די שווארצע, דאס איז וואס קומט ארויס פון די חַמ'ניקעס'.

בביתו של אליעזר היה שורש של כנען

אף על פי שאליעזר היה צדיק, אך היה בו עדיין חלק מאבותיו, 'אַ שטיקל שווארצקייט איז דא אין איהם', ולכן אף שהוא צדיק, אבל מאן יימר שמצאצאיו לא יצא

המעייאר, מיהו המנהיג. לפי שאליעזר ידע שלא בדרך זו מחפשים מיהי הראויה להיות אַ אידישע מאמע.

יתכן שאביה של ה'אידישע מאמע', מתגורר באיזה בייסמענט, בסעלער, ואיש אינו יודע ממנו, איש אינו מכירו. בבית המדרש מקומו בצד מעריב, והכיבוד שנותנים לו בבית המדרש הוא גלילה. אצל יהודי זה יתכן שגדלה ה'אידישע מאמע' של כלל ישראל.

הסימנים שעשה אליעזר

לכן כשהלך אליעזר לחפש האשה הראויה להיות מהאמהות, כיצד מוצאים את האידישע מאמע, עשה לעצמו סימנים, שהלך למקום ששם שואבים המים, לשם באים בנות העיר עם הבהמות לשאוב מים, וכשיגיע לשם בשעת השאיבה יגש אל נערה אחת לבקש אולי יוכל לקבל מעט מים.

אם תשובתה תהיה 'שתה וגם גמליך אשקה', שלא אשקה רק אותך אלא גם לכל האנשים ולכל הגמלים כפי צרכם, רק אז 'אותה הוכחת לעבדך ליצחק',

איך אנחנו מחפשים שידוך

אילו אנו היינו עומדים במצב כזה, היה אצלנו פשוט כיצד לברר מי האשה הראויה להיות אשתו של יצחק. היינו נכנסים אל העיר ומבררים מיהו העשיר הגדול כאן בעיר, למי יש שם טוב, והיו מבררים ענין זה ויודעים מי האשה הראויה ליצחק.

בת ישראל כשרה יכולה לגדול בבית פשוט

אך אליעזר ידע שכדי שתהיה האשה יהודיה הראויה להיות מהאמהות, 'צו מאכען אַ אידישע מאמע', כדי להיות ראויה לכך, אין לזה שייכות עם עשירות ולא לשם טוב. אביה יכול לדור תחת התנור או באיזה עליית גג, 'מ'וואוינט עפעס אויף אַ בוידים', ואיש אינו יודע מאנשים אלו כלל, אפשר ששם גדלה אם בישראל, 'ס'קען זיין אז דאט האדעוועט זיך די אידישע מאמע'.

לכן לא הלך אליעזר לברר מיהו העשיר הגדול, ולא מיהו המכניס אורחים הגדול או מיהו הבעל צדקה הגדול, וגם לא בירר מיהו הפיקח הגדול בעיר, מיהו ה'בעל שם טוב' בעיר, מיהו

דא'?! האם הקטנה צריכה לשאוב מים לעשיר בעל העבדים, הרי ההיפך ממש צריך להיות, שעליו לעזור לקטנה לשאוב המים, כי היא קטנה, ואילו הוא אדם מבוגר עם גמלים ועבדים שמלווה בפמליא שלימה, ולמה זה תשאב לו מים לשאוב.

מעשה בגראסערי מאן

למה הדבר דומה, לאחד שנכנס לגראסערי ביום שני בבוקר, כשעומד הטראק הגדול ומוריד את כל הסחורות, חבילות גדולות וחבילות קטנות, באקסעס מיט פעקלעך'. עומד לו בעל החנות, דער גראסערי מאן, יחד עם האנשים אשר עמו, הסבלים ושאר העובדים, ואז עובר דרך החנות קטן או קטנה כבן שש שנים.

דער גראסערי מאן - בעל החנות - עומד יחד עם בני פמלייתו, כל עובדיו, לבנים ושחורים, יהודים כגויים - להם הוא משלם עבור סידור החנות. כשעובר הילד הקטן סמוך לגראסערי בדרכו לתלמוד תורה או לסקוהל, מבקשים מהקטן, הרואה אתה את כל החבילות הללו, עשה עמי טובה והכנס את החבילות לתוך החנות.

במעשה זה יראו מיהי הראויה להיות מהאמהות, מיהי ה'אידישע מאמע'.

גופא דעובדא הכי הוי

הבה ונתאר לעצמינו איך היה נראה המעשה הלוי.

אליעזר עבד אברהם הגיע עם עשרה גמלים, והיה לו עמו כמה וכמה עבדים, כדרכם של העשירים הגדולים במסעם. וכשהגיעו סמוך לבאר המים ראו בת קטנה הולכת - שלפי כמה שיטות במדרשי חז"ל היתה אז רבקה רק כבת ג' שנים - והנה רבקה הגיעה לשאוב המים מהבאר לצורכי ביתה.

נצייר בשכלנו שעומדת קטנה כבת ג' שנים סמוך לבאר לשאוב מים עבור צורכי ביתם, ומגיע לקראתה איש אחד שנראה כמו עשיר גדול, עם גמלים גדולים ועבדים, והאיש פונה לקטנה ומבקש ממנה שתתן לו לשתות מעט מים.

בקשת אליעזר היה רחוק מהשכל

לכאורה בקשה זו נראית מופלאה ורחוקה מהשכל האנושי, וואס טוהט זיך

“אותה הוכחת לעבדך ליצחק”

אליעזר ידע מכל מה שנתבאר עכשיו, ועל זה אמר (פסוק יד), 'והיה הנערה אשר אומר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה'. שהקטנה שלא תשאל ולא תפקפק כלום, רק מאחר שביקשו ממנה היא עושה. ולא רק שהיא עושה מה שביקשו ממנה, אלא שבנוסף היא שואלת את בעל החנות, אולי יש עוד כמה דברים שאוכל לסדר עבורכם, זהו הדמות של האם בישראל, 'דאס איז אַ אידישע מאמע', 'אותה הוכחת לעבדך ליצחק'.

איך הכי נמי, הוא ביקש שהנערה תעשה דבר שאינו על פי השכל, ואין שום בן או בת בישראל שיענו כך לבעל החנות, אבל כשימצאו אחת מרבבות בנות שתענה באופן זה, זוהי הדמות של האם בישראל, 'דאס איז אַ אידישע מאמע, ולפי זה ידע אליעזר מיהי הראויה להיות מהאמהות בישראל.

הזריזות של רבקה

מידה זו ביקש אברהם אבינו, שכשיבקשו ממנה 'הגמאיני נא מעט מים מכדך',

בינתיים יישאר בעל החנות לעמוד שם על מקומו יחד עם כל חבריו, ויעשו דו'אקס וידברו חדשות ופאליטיק וישתו סאדע.

מהקטן או הקטנה יבקשו טובה להכניס את כל החבילות לחנות, ואז אומרת הקטנה, 'ר' איד, בוודאי שאכניס את הכל לתוך החנות, אולי אתם צריכים שאעזור לכם בעוד איזה דבר".

באמת לא נמצא כאלו

האמת היא, שעדיין לא נבראו הקטן או הקטנה שידברו כך, הלא זהו חוצפה עצומה מצד המוכר - האדם עומד בתוך הגראסערי שלו, שזהו פרנסתו, והוא משלם לפועלים שיעבדו עבורו, והוא עומד עמהם ושותה לו סאדע, ומבקש מהקטן או הקטנה שאינו מכירם כלל, ואינו יודע כלל במי מדובר, שהם בדרכם לבית החינוך, להכניס לחנותו את הסחורה.

איך הוא מעיז לבקש מהקטנה להכניס החבילות לתוך הגראסערי, האם יש יושר בבקשה זו, הלא זהו היפך השכל, 'ס'איז דאך נישט קיין נארמאלע זאך'.

יותמהר', שעשתה הכל מתוך מהירות. זה מה שאליעזר רצה לראות.

מהותם של בני ישראל

זהו המהות של אָם בישראל, 'דאס איז אַ אידישע מאמע', ודבר זה הבין אברהם אבינו שאצל בני חם, אצל השחורים לא יתכן דבר כזה, מאחר שזקנם חָם עשה מה שעשה, 'אַ זיידע וואס האט אפגעטוהן וואס חם האט אפגעטוהן', משורש זה לא יוכל לצאת בעלת חסד באופן זה.

אפילו מבית שיש שם עבודה זרה ורמאות יתכן שתצא בעלת חסד, אבל מי שיש בו שפלות, משם לא יכול לצאת בעלת חסד כזו. מי שיש לו נפש מגושמת, 'אַ פראסטער נפש', מי שמגיע עם הראדיא ביום הכיפורים לבית הכנסת, הרי שבליבו אין מאומה, בליבו יש רק השחתה וזוהמא, 'אין זיין הארץ איז דא נאר השחתה מיט שמוטץ'.

העובד עבודה זרה, יתכן שיהיה בליבו איזה מידה טובה, אלא שנכשל בעבודה זרה מחמת דיעות כוזבות, אבל יתכן שיהיה בליבו איזה מידה טובה.

שתיכף תשקה אותו מים יחד עם כל גמליו, ולא רק שנתנה לו לשתות, אלא שעשתה הכל במהירות, כמו שנאמר בלשונות הפסוקים 'ותמהר'. לא רק שעשתה את בקשתו של אליעזר, אלא שמיהרה והזדרזה לקיים בקשתו, שמיהרה לעשות טובה עם השני, ומיהרה לתת מים לשתות לאליעזר. ולא רק לו, אלא גם לגמלים, כדי שלא יהיו בצמא.

לא רק שמיהרה, אלא שהיה שם גם 'ריצה' לשם כך, כלשון הפסוק 'ותרץ עוד אל הבאר לשאוב ותשאב לכל גמליו'.

ולכאורה 'ריצה' זו לשם מה, הרי לא עמדה בריחוק מקום מהבאר, אלא עמדה סמוך ונראה לבאר, וכמעט שלא היה להיכן לרוץ. וכמה זמן כבר הרוויחה בריצה זו, רגע אחד, 'אַ סעקונדע', אעפ"כ עשתה הכל מתוך מהירות וריצה.

ונאמר שם בנוסף (פסוק כ), 'ותמהר ותער כדה אל השוקת'. והנה מהו ההבדל בין הורדת הכד אל השוקת במתינות, להורדת הכד אל השוקת במהירות, הלא זהו הבדל של רגע, והתורה מדגיש ענין זה, 'די תורה דריקט אויף דעם', שהיה כאן

אם יש בו שלושה סימנים אלו, 'רחמנים וביישנין וגומלי חסדים'.

לא אמרו שיבדקו כמה זמן הוא מאריך בשמונה עשרה, לא אמרו שהרוצה לבדוק האם הוא מזרעו של אברהם אבינו, שיראו כמה זמן הוא מאריך בקריאת שמע או בתפילה. אלא שהסימנים הפנימיים של זרעו של אברהם אבינו הם, 'רחמנים וביישנין וגומלי חסדים'.

עיקר פנימיות האבות והאמהות

התורה מראה לנו, 'די תורה ווייזט אונז', מהו השורש של כלל ישראל. השורש של כלל ישראל הם האבות והאמהות. עיקר הפנימיות של האבות והאמהות היא הקדושה והיראת שמים והמסירות נפש שהיה להם, שהיו רחוקים מתאוות, רחוקים משקר, ועל זה היה בנינם, מזה גדלו האבות והאמהות. מזה יוצא הכלל ישראל.

מידות טובות יש לנו בירושה מאבותנו

כמו כן, כשיהודי רוצה לגדול בתורה וביראת שמים, עליו לגדול במידות, שכן כל אחד

הלימוד היא שמי שיש בו מידות טובות קרוב הוא לטוב

"די תורה לערענט אונז. אַ מענטש וואס האט אין זיך מידות טובות. אַ מענטש וואס האט אין זיך מידותיו של אברהם אבינו. פון דער מענטש ווי שלעכט ער זאל נישט זיין, איז ער נאנט אויף צו ווערען גוט".

"אַ מענטש וואס די מידות זענען איהם פארבראכען, די מידות טויגען איהם נישט. דער מענטש איז ווייט ס'זאל עפעס ווערען פון איהם".

התורה מלמדנו, שמי שיש בו מידות טובות, מי שיש בו ממידותיו של אברהם אבינו, אזי גם אם הרבה לחטוא, הוא קרוב להיות טוב. אבל מי שמידותיו מושחתות, שאין בו מידות טובות, הרי הוא רחוק מלהיות טוב.

'רחמנים וביישנין וגומלי חסדים'

אמרו בגמרא (יבמות עט.), שהסימנים שיש בבניו

של אברהם אבינו הם, 'רחמנים וביישנין וגומלי חסדים'. כשרוצים לראות סימן באדם האם הוא מזרעו של אברהם אבינו, בודקים

בנינו של אדם. כשיש לאדם מידות טובות, על זה אפשר לבנות תורה, לבנות יראת שמים וכל הטוב.

אמנם כשיש לאדם פגם חס ושלוש במידות, לא יצא ממנו כלום, 'שטייט דער מענטש און ס'וועט נישט ווערען פון איהם גארנישט'.

גם כשיראו אחד שנראה שיש בו תורה, ויש בו פרומקייט, ואפשר שיש בו גם יראת שמים, אבל אם מידותיו מושחתות, הרי שאינו הולך בדרכיו של אברהם אבינו, ואין ערך גדול בתורתו ולא בפרומקייט שלו, כי אין זה כפי רצון השי"ת, לפי שאינו הולך בדרך שהקפיד אברהם אבינו שעל זה יבנה הכלל ישראל.

לכן צריך האדם שיהיו בו מידות טובות, ושיהיה בו ערליכקייט בממון, ערליכקייט במידות, ושיגדל בו מידת החסד, שיהיו בו המידות הללו של רחמנים וביישנים וגומלי חסדים'.

מישראל יש לו בשורשו גדלות במידות, שהיא לנו בירושה מאברהם יצחק ויעקב.

זה היה הטעם מה שאברהם אבינו הקפיד כל כך שיקחו את האשה לבנו יצחק דווקא באופן של יכי אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק', לפי שלהם היו מידות טובות של חסד שצריכים כדי להיכנס לביתו של אברהם אבינו.

עבודת האדם במידות

מידות אלו טבועים ומושרשים בליבותיהם ומוחותיהם של כל בני ישראל. יש בכל יהודי שורש מידותיו של אברהם אבינו, אלא שעבודת האדם הוא להוציא כוחות אלו, כי הכוחות והמידות האלו מכוסים באפר וחנוקים בטיט. עבודת האדם הוא להוריד את האפר, להוריד את הטיט, שיצאו ויאירו מידותיו של אברהם אבינו.

על המידות טובות האלו, מידותיו של אברהם אבינו, זהו שורש

זְכוּת וְזִכְּהָ אֶת הַרְבִּים, זְכוּת הַרְבִּים תְּלוּי בּוֹ

היות שזכינו ב"ה והגליון השבועי מופץ בכמה ערים, יש הזדמנות למי שליבו חפץ לזכות את הרבים ולקחת חבל בהוצאות ההפצה של הגליון בעירו, ויבוא על שכרו.

אפשר לפנות למערכת חידו"ת של רבינו,
למספר טעלעפאן 9 EXT 1-718-854-2290.

בברכה והערכה
מערכת החידו"ת של רבינו